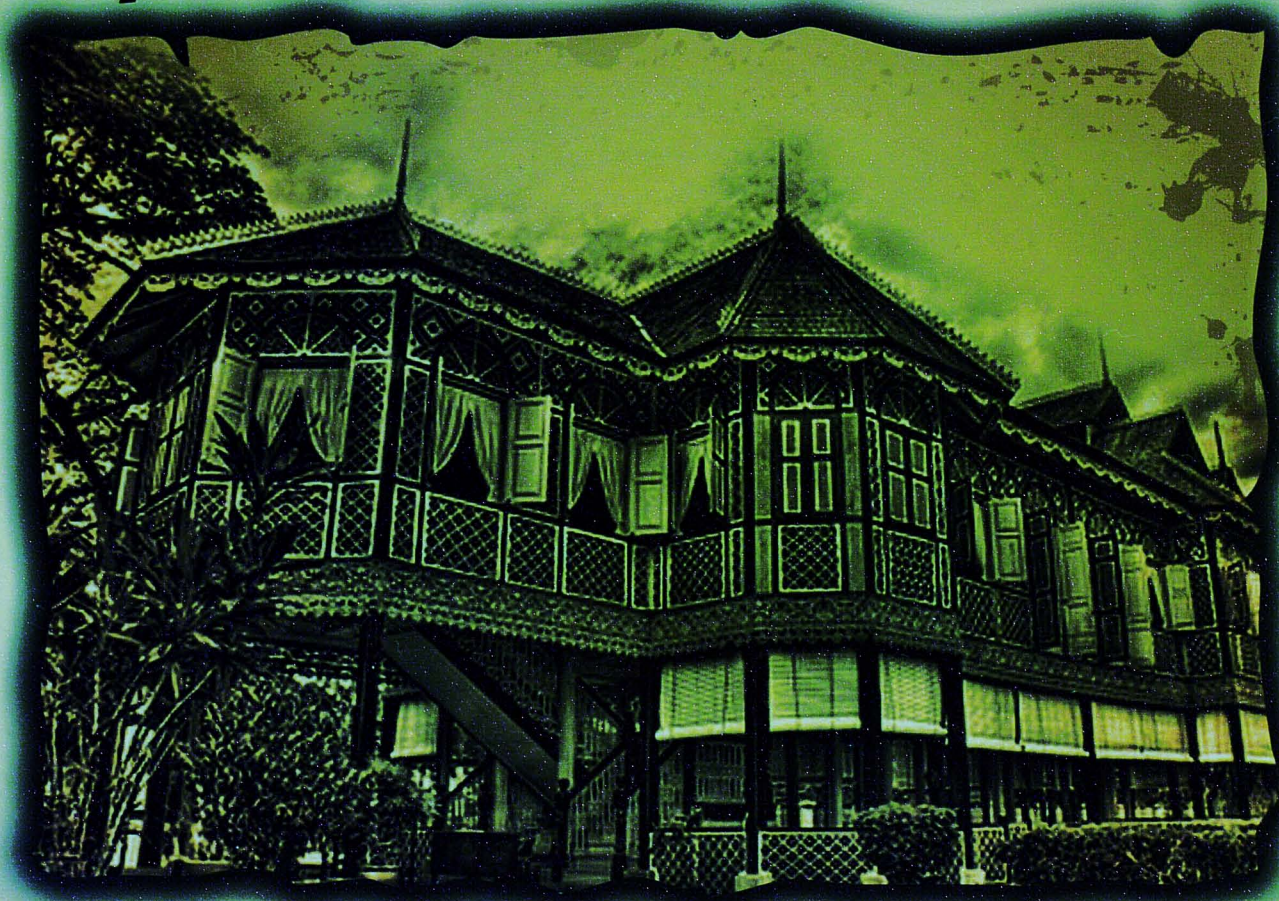

Umpama Sebuah Bahtera

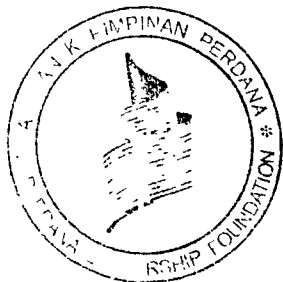

KAJIAN NASKHAH MELAYU SEJARAH KESULTANAN NEGERI PERAK

Umpama Sebuah Bahtera

KAJIAN NASKHAH MELAYU SEJARAH KESULTANAN NEGERI PERAK

PUSTAKA PERDANA

1009610

Hak Cipta Arkib Negara Malaysia, 2011

Hak Cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukarkan ke dalam sebarang bentuk atau dengan sebarang alat juga pun, sama ada dengan elektronik, gambar serta rakaman dan sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada Arkib Negara Malaysia terlebih dahulu.

ISBN: 978-967-912-143-8

**DITERBITKAN OLEH
ARKIB NEGARA MALAYSIA
JALAN DUTA, 50568 KUALA LUMPUR
TEL: 03-6209 0600
FAKS: 03-6201 5679**

Rekabentuk dan dicetak oleh
Visual Print Sdn. Bhd

959 5114
UMP

Kandungan

Perutusan Menteri Penerangan Komunikasi dan Kebudayaan	vii
Perutusan Ketua Pengarah Arkib Negara Malaysia	ix
Perutusan Orang Kaya Temenggong Paduka Raja, merangkap Orang Besar Jajahan Kuala Kangsar Negeri Perak Darul Ridzuan	xi
Prakata	xiii
Penghargaan	xix
Sistem Ejaan	xxi
Singkatan	xxii
Senarai Jadual	xxiv
Senarai Peta	xxv
Senarai Rajah	xxvi
Senarai Gambar	xxvii
Senarai Salinan Naskhah	xxix

PENGENALAN

BAB 1 Pengarang dan Koleksi Manuskrip Negeri Perak	3
--	---

SEJARAH PEMERINTAHAN

BAB 2 Asal Raja dan Negeri Perak <i>Salasilah Raja Perak Berhubungan Dengan Sayid-Sayid Chandaryang</i>	17
BAB 3 Sultan Keturunan Nabi Adam <i>Salasilah Raja-Raja Perak</i>	45
BAB 4 Visi Seorang Sejarawan Istana <i>Misa Melayu</i>	63

BAB 5	Keras itu di Atas Keras Juga! <i>Surat Sultan Alauddin Mansur Shah Kepada Francis Light</i>	75
BAB 6	Di Bawah Naungan Raja Perempuan Ta'ayah <i>Hikayat Sharif al-Akhtar wa Shuhtun Nahar</i>	79

UNDANG-UNDANG DAN ADAT ISTIADAT

BAB 7	Istimewanya Sebuah Himpunan Soal Jawab <i>Undang-Undang Sembilan Puluh Sembilan</i>	91
BAB 8	Umpama Sebuah Bahtera <i>Susunan Yang Pertama Adat Lembaga Orang-Orang Melayu Di Dalam Negeri Perak</i>	125
BAB 9	Nobat Orang Kalur Tanjung Bidara <i>Lagu Gendang Nobat Kerajaan Negeri Perak</i>	167
BAB 10	Adab Bahasa "Merendahkan Diri" <i>Susunan Yang Pertama Adat Lembaga Orang-Orang Melayu Di Dalam Negeri Perak</i>	173

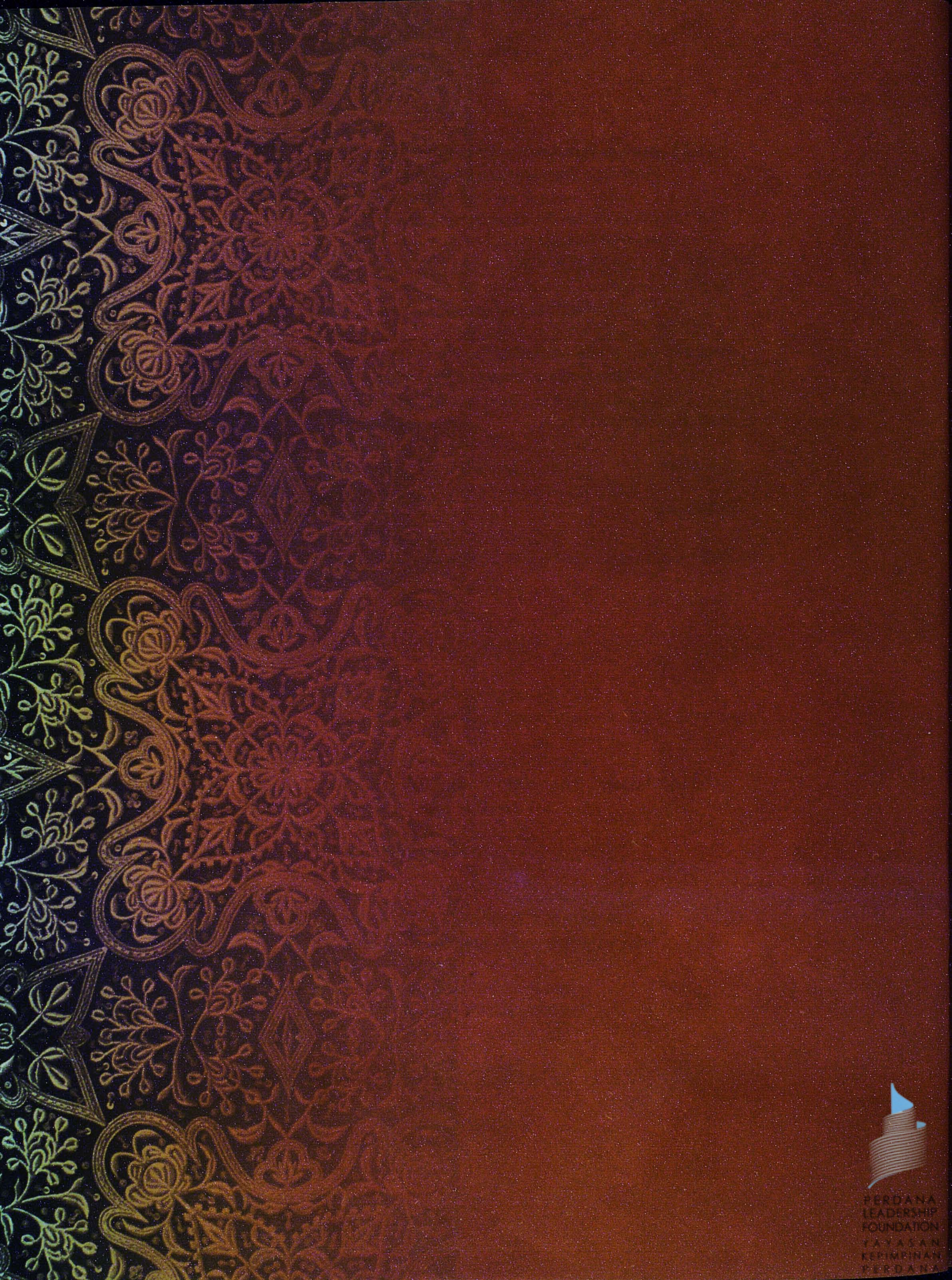
PEMBESAR DAN BANGSAWAN

BAB 11	Sepuluh Generasi Temenggong Paduka Raja <i>Riwayat Negeri Perak dan Raja-Raja serta Orang Besar-Besar</i>	187
BAB 12	Susunan Pembesar Bertingkat Pangkat <i>Tawarikh Raja-Raja dan Adat Istiadat Zaman Purbakala Negeri Perak Darul Ridzuan</i>	207
BAB 13	Kebesaran Seri Adika Raja di Hulu Perak <i>Mantra Gajah</i>	217
BAB 14	Menjejaki Raja Haji Yahya di Kampung Belanja <i>Salasilah Raja-Raja Yang di Dalam Negeri Perak</i>	235
BAB 15	Ketuanan Penghulu di Kuala Kurau <i>Surat Kuasa Daripada Kerajaan Perak</i>	255

PANORAMA ZAMAN PENJAJAHAN

BAB 16	Pekerjaan Jurubahasa Melayu <i>Perjanjian Pangkor</i>	269
--------	--	-----

BAB 17	Sebuah Persahabatan Tahun 1887 <i>Syair Tuan Wise Memungut Sewa di Sayong</i>	287
BAB 18	Maxwell dan Pelajaran Ilmu Tasawuf? <i>Nasihat Tasawuf Syeikh Husain Pulau Tiga</i>	297
BAB 19	Semangat Cinta Bangsa Pawang Ana <i>Hikayat Anggun Che Tunggal</i>	309
BAB 20	Dari Tradisi Manuskrip ke Media Cetak <i>Undang-Undang Iskandar Scholarship</i>	319
BAB 21	Rumusan	333
	Lampiran	337
	Bibliografi	341
	Indeks	349
	Biodata Penulis	355

PERDANA
LEADERSHIP
FOUNDATION
YAYASAN
KEPIMPINAN
PERDANA

PERUTUSAN MENTERI PENERANGAN KOMUNIKASI DAN KEBUDAYAAN

Usaha Arkib Negara Malaysia dalam menerbitkan buku *Umpama Sebuah Bahtera Kajian Naskhah Melayu Sejarah Kesultanan Negeri Perak* akhirnya dapat direalisasikan. Buku ini mengandungi maklumat kajian manuskrip dan naskhah Melayu berkaitan asal-usul dan struktur pemerintahan raja-raja dan pembesar-pembesar Melayu di Negeri Perak.

Penerbitan buku ini juga adalah sebagai satu usaha untuk mengenengahkan tentang peri pentingnya kewujudan kesultanan negeri Perak sejak sekian lama dan peradaban yang masih kekal hingga kini. Kupasan sejarah kesultanan negeri Perak melalui buku ini dapat memberi gambaran tentang kehidupan kesultanan Melayu kepada masyarakat sekitar abad ke 19 dan awal 20.

Konsep ketuanan Melayu yang diamalkan sejak dahulu berdasarkan kedudukan raja-raja dan pembesar-pembesar Melayu sebagai ketua dan memegang jawatan terpenting yang tertulis dalam buku diharap dapat membuka mata pihak-pihak yang cuba mencabar kedaulatan institusi diraja. Buku ini sepatutnya dijadikan rujukan bagaimana peranan sebuah institusi diraja dalam membangunkan sesebuah negeri atau negara dan bukannya diperolehi dari sumber-sumber yang tidak sepatutnya.

Sekalung tahniah diucapkan kepada penulis, Profesor Madya Dr Jelani Harun atas usaha beliau mengupas sejarah kesultanan negeri Perak untuk tatapan umum. Setinggi penghargaan juga kepada Arkib Negara Malaysia di atas usaha menghasilkan penerbitan buku ini sebagai satu lagi koleksi ilmiah yang amat bernilai untuk disebarkan kepada umum.

DATUK SERI UTAMA DR RAIS YATIM

PERDANA
LEADERSHIP
FOUNDATION
YATASAN
KEPIMPINAN
PERDANA